פושטת הגמרא: **מְדָאָמַר** רבי יהודה **וּבְכָל מָקוֹם** לוקחין מהם ארבעה וחמשה צאן, הרי שהוא מתיר ליקח ארבעה וחמשה גם במדבר, ולא בא להחמיר ברישא יותר מתנא קמא, **שָׁמַע מִינָּה אַסֵּיפָא קָאֵי וְלִקּוּלָּא** –שדברי רבי יהודה נאמרו על הסיפא, שאסר תנא קמא ליקח מהן שתי צאן או שתי גיזין, ובא רבי יהודה והיקל בבייתות ליקח מהן אפילו שתים, **שָׁמַע מִינָּה**.

שנינו במשנה, **וְלֹא** לוקחין **מְשׁוּמְרֵי פֵּירוֹת כו'** עצים ופירות:

הגמרא מביאה מעשה השייך לדין זה: **רַב זֵבִין שְׁבִישְׁתָּא מַאֲרִיקָא** – קנה חבילי זמורות מאריס [– מעבד שדה חבירו ונוטל בשכרו חלק מפירותיה], **אָמַר לֵיהּ אַבֵּי, וְהָא תָּנַן** במשנתינו, **וְלֹא** לוקחים **מְשׁוּמְרֵי פֵּירוֹת עֵצִים וּפֵירוֹת**, ואריס הרי הוא כשומר פירות, ויש לחשוש שמא גנב הזמורות מחלק בעל הבית. **אָמַר** לֵיהּ רב, **הָנֵי מִילֵּי בְּקנייה מִשּׁוּמַּר, דְּלֵית לֵיהּ בְּגוּפָא דְּאַרְעָא מִידֵּי** – שאין לו שום חלק במה שגדל בקרקע, שאינו נוטל שכרו אלא במעות, **אֲבָל אָרִיס דְּאִית לֵיהּ בְּגַוֵּויהּ** – שיש לו חלק בזמורות ובעצים ובין, **אֵימָא מִדְּנַפְשֵׁיהּ קָא מְזַבֵּין** – אפשר לומר שהוא מוכר מחלקו, ולכך אין איסור ליקח ממנו.

הגמרא מביאה ברייתא המבארת באיזה אופן מותר ליקח מהם: **תָּנוּ רַבָּנָן, שׁוֹמְרֵי פֵּירוֹת**, לוקחין **מֵהֶן** פירות **כְּשֶׁהֵן יוֹשְׁבִין וּמוֹכְרִין וְהַפֵּלִין** של הפירות מונחים **לִפְנֵיהֶם וְאֵינוֹ טוֹרְחָנִי** – מאוזניים גדולים **לִפְנֵיהֶם**, שכיון שהם מוכרין בפרהסיא ודאי לא גנבום, **וְכוּלָּן** – כל אלו שהתירו ליקח מהם **שֶׁאָמְרוּ** ללוקח **הַטְמֵן** את המקח, **אָסוּר** ליקח מהם, לפי שהדבר מוכיח שהמקח גנוב בידם. וגם באופנים שמותר לקחת, אין לוֹקְחִין **מֵהֶן** אלא **מִפֶּתַח הַגִּינָּה**, שהוא כדרך שאדם מוכר משלו, **אֲבָל לֹא מֵאֲחוֹרֵי הַגִּינָּה**, שנראה שהוא דרך גניבה.

מחלוקת אמוראים בדין ממון מסור: **אִיתְּמַר, גַּוְלָן מֵאִימַת מוּתָּר** לְקָנוֹת הֵימֶנּוּ, **רַב אָמַר, עַד שֶׁתְּהֵא רוֹב** ממון שבידו **מְשֻׁלָּו. וּשְׁמוּאֵל אָמַר, אֲפִילּוּ אִם מְיֻעוּט שָׁלּוֹ. אוֹרֵי לֵיהּ** – הורה לו **רַב יְהוּדָה לְאַדָּא דַּיְילָא** – לאדא, השמש של החכמים, **כְּדִבְרֵי** שמואל **הָאוֹמֵר שֶׁאֲפִילּוּ אִם מְיֻעוּט שָׁלּוֹ מותר.**

מחלוקת אמוראים בדין ממון מסור: **מָמוֹן מָסוּר**, והוא אדם הרגיל להראות לאנסים ממונם של ישראל, נחלקו בדינו **רַב הוּנָא וְרַב יְהוּדָה, חַד מהם אָמַר, מוּתָּר לְאַבְּדוֹ** ולהזיקו **בַּיָּד** ממש. **וְחַד אָמַר, אָסוּר לְאַבְּדוֹ בַּיָּד.** מבארת הגמרא: **מַאן דְּאָמַר מוּתָּר לְאַבְּדוֹ בַּיָּד**, משום **שֶׁלֹּא יְהֵא מָמוֹנוֹ של** המסור **חָמוּר מִגּוּפוֹ**, וכיון שהותר לאבד את גופו ודאי שגם את ממונו. **וּמַאן דְּאָמַר אָסוּר לְאַבְּדוֹ** משום **דִּלְמָא חָוֶה לֵיהּ זַרְעָא מְעַלְיָא** – שמא יצא ממנו זרע כשר וירשו את ממונו, **והמאבד** את ממונו מפסיד את יורשיו, **וּכְמוֹ דִכְתִיב** (איוב כז יז) **'יָכִין וְלֹא בְגָדִים יַלְבֹּשׁ', שֶׁמָּה** שיכין האב הרשע **יִלְבֹּשׁ** בנו הצדיק.

מעשה בענין זה: **רַב חִסְדָּא, חָוֶה לֵיהּ הָהוּא אָרִיסָא** – היה לו אריס **דַּהֲוָה** מדקדק בשעת חלוקת הפירות שהיה **תָּקִיל וְיָהִיב** – שוקל ונותן לרב חסדא, **תָּקִיל וְשָׁקִיל** – שוקל ולוקח לעצמו, ואינו מוותר מחלקו לכלום. **סָלְקִיהּ** – העבירו רבי חסדא מלהיות אריסו, **וּקְרָא רב חסדא אַנַפְשֵׁיהּ** – על עצמו את הפסוק (משלי יג כב) **'וְצָפוּן לַצַּדִּיק חֵיל חוֹטֵא'**, שרב חסדא שהוא צדיק נטל חלקו של האריס שהוא חוטא.

הגמרא מביאה דברים אודות חומר עוון הגזל: נאמר (איוב כז ח) **'כִּי מָה תִּקְוַת חָנֵף כִּי יִבְצַע כִּי יַשָּׁל אֱלוֹהַּ נַפְשׁוֹ'**, ונחלקו **רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא, חַד אָמַר** שהכוונה **לְנַפְשׁוֹ דְּנָגְזָל**, ופירוש הכתוב כי מה תקות הגנב לינצל מעונש, שאפילו ישיב הגזילה יתבע הקדוש ברוך הוא ממנו במה שהרג את נפשו של הנגזל, וזה לא ניתן להשיב. **וְחַד אָמַר נַפְשׁוֹ שֶׁל גָּזְלָן**, ופירוש הכתוב מה תקות הגנב להרויח מגניבתו והרי יטול ממנו הקדוש ברוך הוא את נשמתו. מבארת הגמרא: **מַאן דְּאָמַר נַפְשׁוֹ שֶׁל גָּזְלָן**, למד כן **מִדִּכְתִיב** (משלי א יט) **'כֵּן אָרְחוֹת כָּל בֹּצֵעַ בָּצַע אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח'** – דרך כל גוזל גזילה, נדמה לו שבחינם באה לידו, אבל באמת שהוא נוטל בזה את נפש הנגזל ועון רציחה בידו. **וּמַאן דְּאָמַר נַפְשׁוֹ שֶׁל גָּזְלָן, דִּכְתִיב** (שם כב כב) **'אַל תִּגְזֹל דָּל כִּי דַל הוּא**, דהיינו אף שדל הוא ואין לו מה לגזול ממנו, **וְאַל תְּדַכֵּא עָנִי בַּשָּׁעַר** לעשוק ממנו מעשר עני ולקט שכחה ופיאה המתחלקים בשערים, **כִּי ה' יָרִיב רִיבָם וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ'**, הרי שהקדוש ברוך הוא נוטל נפש הגזלן.

הגמרא מבארת מה ידרוש כל אחד מפסוקו של השני. שואלת הגמרא: **וְאִידָךְ נַמִּי** – אף האמורא השני מדוע מפרש נפש הגזלן, והלא **הָכְתִיב 'נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח'** שמשמעו נפש הבעלים הנגזל. משיבה הגמרא: הוא יפרש **מַאי 'בְּעָלָיו', בְּעָלָיו דְּהַשְׁתָּא** – הגזלן, שעתה הוא הבעלים על הממון. שואלת הגמרא: **וְאִידָךְ נַמִּי** – אף האמורא הראשון מדוע מפרש נפשו של נגזל, והלא **הָכְתִיב 'וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ'**. משיבה הגמרא: הוא יפרש שגם שם הכוונה לנפש הנגזל, **וּמַה טַּעַם קָאָמַר** – תיבת 'נפש' באה ליתן טעם למה שאמר בתחילה, ופירוש הכתוב כך הוא, **מַה טַּעַם 'וְקָבַע אֶת קוֹבְעֵיהֶם'** - מדוע נוטל הקדוש ברוך הוא את נפש הגזלנים, **מִשּׁוּם דְּקָבְעֵי נָפֶשׁ** – מפני שהם נטלו את נפש הנגזל.

עוד אודות חומר עון גזילה: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵירוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, כְּאִילּוּ נוֹטֵל נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר** (משלי א יט) **'כֵּן אָרְחוֹת כָּל בֹּצֵעַ בָּצַע אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלָיו יִקָּח'**. וְעוד **אוֹמֵר** הכתוב (ירמיה ה יז) בענין מלכות בבל כשיבואו להילחם בישראל, **'וְאָכַל קְצִירְךָ וְלַחְמֶךָ [יֹאכְלוּ] בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ'** – בזה שאכל קצירך ולחמך הרי זה כאילו אכל בניך ובנותיך שאין לך שוב במה לפרנסם. וְעוד **אוֹמֵר** הכתוב (יואל ד יט) טעם למפלת מצרים ואדום, **'מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׁפְכוּ דָם נָקִי בְּאַרְצָם'**, הרי שהחמס נחשב כשפיכות דמים. וְעוד **אוֹמֵר** הכתוב (שמואל ב' כא א) בסיבת הרעב שהיה בימי דוד, **'אֶל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים'**, ולא מצינו שהמית שאול את הגבעונים, אלא שבהרגיגת נוב עיר הכהנים נתקפחה פרנסתם ונחשב לו העון כאילו המיתם.

הגמרא מבארת מדוע הוצרך את כל הפסוקים. שואלת הגמרא: **מַאי 'וְאוֹמֵר'** – מדוע הוצרך להביא פסוקים נוספים מלבד הפסוק הראשון. משיבה הגמרא: **וְכִי תֵּימָא נֶפֶשׁ דִּידֵיהּ** – שאם תאמר שעדיין איננו יודעים אלא שנענש בנוטל נפשו של נגזל בלבד, **אֲבָל נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו לֹא** – אינו נענש עליהם, **לכן תָּא שְׁמַע** – בא ושמע מהפסוק **'וְאָכַל קְצִירְךָ וְלַחְמֶךָ [יֹאכְלוּ] בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ'** שנענש גם על נפש (בָּשָׂר) **בָּנָיו וּבְנוֹתָיו** של נגזל. **וְכִי תֵּימָא חַיֵּי מִילֵּי** שנחשב בנוטל נפש **הֵיכָא דְּלָא יָהֵיב דָּמֵי** – היכן שאינו נותן דמי החפץ, **אֲבָל הֵיכָא דְּיָהֵיב דָּמֵי לֹא** – אבל הנוטל מחבירו חפץ שאינו רוצה למוכרו ונותן לו דמיו אינו נענש עליו כאילו נטל נפשו, **תָּא שְׁמַע** מהפסוק **'מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׁפְכוּ דָם נָקִיא (בארצכם) [בְּאַרְצָם]'**, שגם החמסן נחשב כשופך דמים. **וְכִי תֵּימָא חַיֵּי מִילֵּי הֵיכָא דְּקָעֲבִיד** – היכן שעשה את מעשה הגזילה **בְּיָדַיִם, אֲבָל גָּרְמָא לֹא** – אם רק גרם לחבירו שנתחסר ממונו אינו נענש עליו כנוטל נפשו, **תָּא שְׁמַע 'אַל שָׁאוּל וְאֶל בֵּית הַדָּמִים [עַל] אֲשֶׁר הֵמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים'**, **וְכִי הֵיכָן מָצִינוּ שֶׁהָרַג שָׁאוּל אֶת הַגִּבְעוֹנִים, אֶלָּא מִתּוֹךְ שֶׁהָרַג** שאול את אנשי **נוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים שֶׁהָיוּ מְכַפִּיקִין לָהֶן** – לגבעונים **מַיִם וּמָזוֹן מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הָרָגָן**, ומכאן שאף הגורם לחסר ממון חבירו חשוב כהורגו.

שנינו במשנה, **אֲבָל לוֹקְחִין מִן הַנָּשִׁים** כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל:

מביאה הגמרא ברייתא המונה אופני היתר ואיסור בלקיחת דבר מנשים ועבדים וקטנים:

תָּנוּ רַבָּנָן, לוֹקְחִין מִן הַנָּשִׁים כְּלֵי צֶמֶר בִּיהוּדָה וּכְלֵי פִּשְׁתָּן בַּגָּלִיל, אֲבָל לֹא יֵינוֹת וּשְׁמָנִים וְסֹלְתּוֹת, שאין דרך ליתן דברים אלו לאשה למוכרן ושמא גנבתם מבעלה. **וְלֹא** לוקחין **מִן הָעֲבָדִים** כלום, שמא גנבום מאדוניהם, **וְלֹא מִן הַתִּינוֹקוֹת** שמא מוכרים שלא ברשות אבותיהם. **אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר, מוֹכֶרֶת אִשָּׁה בְּשׁווי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה דִּינָר כְּדֵי לַעֲשׂוֹת כְּפָּה** – מטפחת **לְרֹאשָׁהּ**, שאין הבעל מקפיד על דבר מועט כזה. **וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ** ללוקח **לְהַטְמִין, אָסוּר.**

נַבָּאֵי צְדָקָה לוֹקְחִין **מֵהֶן** – מהנשים ועבדים וקטנים **דָּבָר מוּעָט**

המשך בעמוד כט

לצדקה, **אֲבָל לֹא דָּבָר מְרוּפָּה.**
וְהַבַּדְּרִין – בעלי בית הבד שמתעסקים במכירת שמן לוֹקְחִין מֵהֶן **זֵיתִים בְּמִידָּה וְשֶׁמֶן בְּמִידָּה** – מותר ליקח מנשיהם שמן וזיתים כשהן מוכרות הרבה בפרהסיא, שבודאי הן מוכרות ברשות בעליהן, **אֲבָל לֹא** לוקחים מהן **זֵיתִים בְּמוּעָט וְשֶׁמֶן בְּמוּעָט,** שמא גנבום מבעליהן ומוכרות בלא ידיעתם. **רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר,** לוֹקְחִין מִנָּשִׁים **זֵיתִים (בְּמוּעָט) [בְּמוּעָט]** אפילו **בַּגְּלִיל הָעֶלְיוֹן** שהשמן שם ביוקר ומקפידים אפילו על דבר מועט, **לְפִי שֶׁפְּעָמִים אָדָם בּוֹשׁ לְמְכּוֹר בְּעַצְמוֹ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ וְנוֹתֵן לְאִשְׁתּוֹ וּמוֹכֶרֶת.**
הגמרא מביאה מעשה בענין קבלת צדקה מנשים: **רָבִינָא** גבאי צדקה היה, **וְאִיקְּלַע לְבֵי מְחוֹזָא** – נזדמן למקום ששמו 'מחוזא', **אֲתוּ נָשֵׁי דְּבֵי מְחוֹזָא רְמוּ קַמֵּיהּ כַּבְלֵי וְשִׁירֵי** – באו נשיהם של בני מחוזא והטילו לפניו שרשרות וצמידים מזהב לצדקה, **קַבֵּיל מִינַּיְיהוּ** – קבלם רבינא מהם בלא שנטל רשות מבעליהם. **אָמַר לֵיהּ רַבָּה תּוֹסְפָאָה לְרַבִּינָא, וְהָתַנְיָא** בברייתא, **נָבְאֵי צְדָקָה מְקַבְּלִין מֵהֶן דָּבָר מוּעָט אֲבָל לֹא דָּבָר מְרוּבֶּה,** ומדוע אתה מקבל מהנשים תכשיטים אלו. **אָמַר לֵיהּ** רבינא לרבה, **הָנֵי לְבֵנֵי מְחוֹזָא דָּבָר מוּעָט נִינְהוּ** – דברים אלו לפי עשרם של בני מחוזא אינם נחשבים בעיניהם אלא לדבר מועט.

משנה

משנתינו מבארת מי נוטל הפסולת הנשארת בשעת מלאכת האומן: **מוֹכִין** – סיבים של צמר **שֶׁהִפְכּוּבֵי מוֹצִיא** מהבגד על ידי שטיפה **חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ,** לפי שהוא דבר מועט ואין דרך בעל הבית להקפיד על כך. **וְסִיבִים שֶׁהִפְּרִיךְ** את הבגד בקוצים כעין מסרק **מוֹצִיא, חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** לפי שהסורק מוציא הרבה ואין בעל הבית מוחל. **הִפּוּבֵי נוֹטֵל שְׁלִשָּׁה חוּטִין** – דרך אורגי בגדים ליתן בשפת הבגד שלשה חוטין ממין אחר, והכובס כשהוא משוה הבגד ומיפהו נוטל חוטין אלו מן הבגד **וְהֵן שֶׁלּוֹ,** שאין בעל הבית מקפיד על זה, **אַךְ יָתֵר מִכֵּן** – אם נטל מהבגד יותר משלשה חוטין, **חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה שָׂחוֹר עַל גַּבֵּי הַלָּבָן** – היו החוטין שבשפת הבגד שחורים והבגד לבן, **נוֹטֵל** הכובס **אֶת הַכֹּל** מן הבגד ואפילו הם יותר משלשה, **וְהֵן שֶׁלּוֹ,** לפי שמתחילה היו עומדין לינטל, שהם מגנים את הבגד. **הַחָיֵט** שֶׁתופר בחוטו של בעל הבית **וְשִׁייֵר אֶת** [– מן] **הַחוּט** אורך כשיעור **כְּדֵי לְתָפֵּר בּוֹ** [בגמרא יבואר מהו שיעור תפירה], **וכן** אם שייר מן הבד של בעל הבית **מַטְלִית שֶׁהִיא שָׁלֹשׁ** אצבעות **עַל שָׁלֹשׁ** אצבעות, **חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. מַה שֶּׁהֶחָרֵשׁ** – נגר **מוֹצִיא בַּמַּעֲצָד** – קיסמין דקין שהנגר מוציא מן העץ כשמחליקו על ידי גרזן קטן **חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, וּבַכַּשִּׁיל** – קיסמין גסין שהוא מוציא על ידי קרדום, **הרי הם שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְאִם הָיָה** החרש **עוֹשֶׂה מִלְאַכְתּוֹ אֲצֶל בַּעַל הַבַּיִת** כשביר יום, **אַף הַנְּסָרִים** – הנסורת הדקה ביותר היוצאת מן המקדח **הרי היא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.**

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא המונה כמה דינים בכובס: **תָּנוּ רַבָּנָן, לוֹקְחִין** – קונים **מוֹכִין** [– סיבים שנשטפו מן הבגד] **מִן הַכּוֹבְסִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁלּוֹ. הַכּוֹבְסִים נוֹטְלִין שְׁנֵי חוּטִין הָעֶלְיוֹנִים** משפת הבגד, **וְהֵן שֶׁלּוֹ** [ולהלן תקשה הגמרא מהמשנה].

וְלֹא יַסִּיל בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה חוֹבְיָן – כשהוא תופר לולאות בשפת הבגד למותחו בהם בשעת הסריקה, לא יתפור הלולאות בחוזק, שלא ימתחנו יותר מדי, אלא יתפרם על ידי שלש תחיבות של מחט ולא יותר. וְלֹא יְסָרוֹק הַבֶּגֶד לְשִׁתְיוֹ – לאורך חוטי השתי שבו, שהבגד נוח ליקרע על ידי כן, אֶלָּא לְעֶרְבּוֹ – לאורך חוטי הערב שבו. וכשבא ליטול במספרים את הבליטות שנעשו בבגד על ידי המתיחה והסריקה, מַשְׁוֵיהוּ – חותך ממנו לְאָרְכּוֹ של בגד, אֲבָל לֹא לְרָחְבּוֹ. וְאִם בָּא לְהַשְׁווֹתוֹ – לחתוך ממנו רצועה בשפתו כדי ליישרו, אפילו עַד רוחב טֶפַח רַשַּׁאי.

אָמַר מַר, הכובס נוטל שְׁנֵי חוּטֵי העליונים. מקשה הגמרא: וְהָאָנַן תְּנַן במשנתינו שנוטל שָׁלֹשׁ[ה]. מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, הָא – הברייתא שהתירה לו ליטול רק שנים, מדברת בְּאַלִּימֵי – בחוטין עבים. וְהָא – משנתינו שהתירה ליטול שלשה, מדברת בְּקַטִּינֵי – בחוטין דקים.

שנינו בברייתא, וְלֹא יְסָרוֹק הַבֶּגֶד לְשִׁתְיוֹ אֶלָּא לְעֶרְבּוֹ. מקשה הגמרא: וְהָתַנְיָא אִיפְּכָא, שלא יסרוק הבגד לערבו אלא לשתיו. מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, הָא – הברייתא האומרת שיסרקנו לערבו, מדברת בְּגַלִּימָא – בטלית שלובשים אותה יום יום, שעיקר קפידתו הוא שלא תקרע מהר ואינו מקפיד כל כך על נויה, ואם יסרקנה לשתי תהא נוחה ליקרע מהר. ואילו הָא – הברייתא האומרת שיסרקנו לשתיו, מדברת בְּסַרְבָּלָא – בבגד העשוי לכבוד ולנוי, ובשהוא סורקו לשתיו נאה יותר.

עוד שנינו בברייתא, וְלֹא יַסִּיל בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה חוֹבְיָן. מסתפקת הגמרא: בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה, אַמְטוּיֵי וַאֲתוּיֵי חַד – כשהוא תוחב המחט בבגד ושוב מחזירה האם זה נחשב לתפירה אחת, אוֹ דִלְמָא אַמְטוּיֵי וַאֲתוּיֵי תְּרֵי – או שמא הולכת והבאת המחט נחשב לשתי תפירות. תֵּיקוּ – דין זה נשאר בספק.

עוד שנינו בברייתא, וּמַשְׁוֵיהוּ לְאָרְכּוֹ אֲבָל לֹא לְרָחְבּוֹ. מקשה הגמרא: וְהָתַנְיָא אִיפְּכָא. מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, הָא – הברייתא האומרת שמשויהו לאורכו, מדברת בְּגַלִּימָא, שכיון שסורקו לערבו נמצא שהבליטות שבו הן לאורך הבגד, הָא – הברייתא האומרת שמשויהו לרחבו, מדברת בְּהֶמְיוֹנֵי – אבנט, שכיון שאין נראה כשלובשו אלא שני ראשיו התלוים, לכך אין משויהו אלא לרחבו בשני ראשיו התלוים.

ברייתות בעניינים אלו: תָּנוּ רַבָּנָן, אֵין לוֹקְחִין מִן הַסּוֹרֵק מוֹכִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ שָׁלוֹ, כאמור במשנתנו, וחזקתן שגובבם מבעל הבית. וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהֵיוֹת שָׁלוֹ, לוֹקְחִין. וּבְכָל מָקוֹם לוֹקְחִין מֵהֶן כַּר מָלֵא מוֹכִין וְכֻסֶּת מְלֵאָה מוֹכִין. מבארת הגמרא: מַאי טַעְמָא, לפי שֶׁקְּנָנָהוּ הסורק בְּשִׁינּוּי – על ידי שעשה מהם כר או כסת.

תָּנוּ רַבָּנָן, אֵין לוֹקְחִין מִגַּרְדֵי – אומן הארוג בגדים לבעל הבית, לֹא אִירִין – תחיבות צמר שנותנים בקנה הערב כדי שלא ישמט ממנו הערב, וְלֹא נִירִין – חוטין התלוים בקנה שבהם קושרין חוטי השתי, וְלֹא פּוּנְקְלִין – כמין נירין שעושים ליריעות הנארגות מעומד בלא קנה, וְלֹא שִׁיּוּרֵי פְּרָקִיעוֹת – מה שנשתייר מהעיגולים של חוטי השתי, שכל אלו חזקתן שגובבם מבעל הבית. אֲבָל לוֹקְחִין מֵהֶן כָּר מָלֵא מוֹכִין אפילו אם הוא מְנוּמָר – צבוע בכמה גוונים, שמכך מוכח שעשאו מכמה מיני צמר שגובב, כיון שסוף סוף קנאו בשינוי. וכן עֶרֶב וּשְׁתִי, כלומר, אותם 'אירין' שנותנים בקנה הערב שאמרנו שאין לוקחין מהן, אבל לוקחין מהם כשהם טָווּי וְאָרִיג – אם טוואן או שארגם, לפי שקנאם בשינוי. אָמְרֵי – הקשו על כך בני הישיבה, הַשְׁתָּא טָווּי שָׁקְלֵי אָרִיג מַצָּעָא – אחר שאמרו שלוקחין מהן טווי וכי הוצרכו לומר שלוקחים ממנו אריג, והרי משטוואן כבר הותר ליקח ממנו. משיבה הגמרא, מַאי אָרִיג האמור כאן, תִּיכְּי – שקלע מהם שרשרת ולא טוואן קודם לכן, והשמיענו הברייתא שבין אם טוואן לחוד או שארגם לחוד קנאם בשינוי.

תָּנוּ רַבָּנָן, אֵין לוֹקְחִין מִן הַצַּבָּע, לֹא אוֹתוֹת – פיסות בד שחותכין מן הבגד כדי לבדוק בהן אם יקלוט הבגד את הצבע, וְלֹא דּוּגְמוֹת – חתיכות צמר צבוע שמביאין לצבע כדי להראות לו באיזה צבע לצבוע, וְלֹא תְּלוּשִׁים שֶׁל צֶמֶר – חתיכות צמר הנתלשות מעט מעט מן הגיזה, לפי שכל אלו מן הסתם נטלם הצבע בלא ידיעת בעל הבית. אֲבָל לוֹקְחִין מֵהֶן בֶּגֶד צָבוּעַ, לפי שאין לחוש שגנב בגד שלם, ואף אם גנבו קנאו בשינוי על ידי שצבעו. וּטָווּי וּבְגָדִים – אותם דוגמות שאמרנו שאין לוקחין מהן, אם טוואן או עשה מהם בגדים לוקחים אותן ממנו, לפי שקנאן בשינוי. שואלת הגמרא: הַשְׁתָּא טָווּי שָׁקְלִי, בְּגָדִים מְיַצְּעָא – אחר שאמרו שלוקחין ממנו טווי וכי הוצרכו לומר שלוקחים ממנו בגדים, והרי משטוואן כבר הותר ליקח ממנו. משיבה הגמרא: מַאי בְּגָדִים, נַמְטֵי – בגדי לבדים, שאינם טוויים לפני עשייתם לבגד, והשמיענו הברייתא שבין אם טוואן לחוד ובין אם עשה מהן בגדים ללא שטוואן קודם לכן, קנאם בשינוי.

תָּנוּ רַבָּנָן, הַנּוֹתֵן עוֹרוֹת לְעַבְּדָן, הַקִּיצּוֹעִין – מה שהוא חותך מן העור סביב להשוותו, וְהַתְּלוּשִׁין – חתיכות צמר שנשתיירו על העור והוא תולש אותם, חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְהָעוֹלֶה וּמְשַׁטֵּחַ בַּמַּיִם – חתיכות קטנות של צמר העולות על ידי שטיפת המים, חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

שנינו במשנה, אִם הָיָה החוט שָׁחוֹר [וְכוּ'] על גבי בגד לבן, נוטל הכובס את הכל:

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כַּקַּרְא' שְׁמֵיהּ של הכובס בארמית, וְקַצְרָא שָׁקִיל לֵיהּ – ואותן חוטין שהוא מקצר מן הבגד נוטלן והן שלו. אָמַר רַב יְהוּדָה, הַכֹּל עוֹלִין לְמִנְיַן תְּכֵלֶת – אם לא קיצר הכובס את אותן שלשה חוטין שבשפת הבגד, הרי הם עולין לחשבון מדת 'מלא שלא לכולם במדת קשר גודל', ולכן נוטלן משפת הבגד.

שנינו במשנה, הַחַיָּיט שֶׁשִּׁיֵּיר (מן) [אֶת] הַחוּט כּוֹ' כדי לתפור בו וכו', הרי אלו של בעל הבית:

מבררת הגמרא: וְכַמָּה הוא כדי לְתַפּוֹר. משיבה הגמרא: אָמַר רַב אַסִּי, בשיעור כְּמִלֹא אורך מַחַט [ו]שיצא עוד מן החוט חוץ לְאורך מַחַט, לפי שאם אין בחוט אלא מלא מחט בצמצום אינו יכול לתפור בו, שאינו יכול להופכו ולתוחבו בבגד.

אִיבַּעְיָא לְהוּ, מִלֹּא מַחַט וְעוד חוץ לְמַחַט כְּמִלֹּא מַחַט, אוֹ דִלְמָא מִלֹּא מַחַט וְעוד חוץ לְמַחַט רק מַשֶּׁהוּ כדי שיוכל לתפור בו לכל הפחות תחיבה אחת. פושטת הגמרא: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא, הַחַיָּיט שֶׁשִּׁיֵּיר אֶת הַחוּט פָּחוֹת מִכְּדֵי לִתְפּוֹר בּוֹ, וּמִטְּלִית שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִשָּׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, בְּזְמַן שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, ואם אֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. ומבוארת בברייתא שאף בפחות מכדי לתפור בו הוא ראוי לתפירה, ושייך שבעל הבית יקפיד עליו. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא שישיעור 'כדי לתפור בו' הוא מִלֹּא מַחַט וְחוּץ לְמַחַט כְּמִלֹּא מַחַט, לפי שגם חוט שהוא פָּחוֹת מִכָּאן חָזֵי לְסִיכְתָא – עדיין ראוי הוא לתחיבה אחת בבגד, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ שהשיעור מִלֹּא מַחַט וְחוּץ לְמַחַט מַשֶּׁהוּ, אם כן חוט שהוא פָּחוֹת מִכָּאן – משיעור זה לְמַאי חָזֵי – לאיזה דבר הוא ראוי, והרי אינו יכול להפוך המחט ולתוחבו בבגד, ומה שייך לומר שבעל הבית מקפיד עליו. אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ מִלֹּא מַחַט וְחוּץ לְמַחַט כְּמִלֹּא מַחַט, שְׁמַע מִינָּהּ.

שנינו במשנה, מַה שֶּׁהֶחְרִישׁ כּוֹ' מוציא במעצד הרי אלו שלו, ובכשיל של בעל הבית:

מקשה הגמרא: וְרִמִּינְהִי, מַה שֶּׁהֶחְרִישׁ מוֹצִיא בַּמַּעֲצָד – כמין גרזן קטן, וְהַנִּפְקָךְ בַּמְּגִירָה – וחתיכות שהוא חותך ממנו במשור כשהעץ ארוך מדתו, חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. ואילו חֲיוּצָא מַתָּחַת מַקֵּדֵחַ – פירורים דקים היוצאים כשהוא קודח בעץ לעשות בו נקב, וּמַתָּחַת רְחִיטָנֵי – נסורת היוצאת מן העץ כשהוא מחליקו במקצועה, וְהַנִּגָּרָר בַּמְּגִירָה – נסרים היוצאים מן העץ כשהוא חותך ממנו, חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. ואילו במשנתינו שנינו שהיוצא במעצד הרי אלו שלו. מתרצת הגמרא: אָמַר רָבָא, בְּאַתְרָא דְּתָנֵא דִּידָן אִיכָּא תַּרְתֵּי חֲצִינֵי – במקומו של התנא שבמשנתינו יש שני סוגי גרזנים, לְרַבָּתֵי – לגדול שבהם שמפיל קיסמין גסים קָרֵי לֵהּ כַּשִּׁיל, וּלְזוּטַרְתֵּי – ולקטן קָרֵי לֵהּ מַעֲצָד, וקיסמין דקים שהוא מפיל הרי הם של

המשך בעמוד קסב

החרש. **בְּאַתְרָא דְּתָנָא בָּרָא** – במקומו של התנא של הברייתא, **חַד הוּא דְּאִיבָּא וְקָרוּ לֵהּ מַעֲצָד** – לא היה אלא סוג אחד של גרזן שהיה מפיל קיסמין גסים, ולאותו היו קורין מעצד, ועליו אמר התנא שמה שהחרש מוציא ממנו הרי הוא של בעל הבית.

שנינו במשנה, **וְאִם הָיָה עוֹשֶׂה אֵצֶל כּוּ'** בעל הבית, אף הנסרים של בעל הבית:

ברייתא בענין זה: **תָּנוּ רַבָּנָן, מְסָתֵּתֵי אֲבָנִים** לרבען ולהחליקן, **אֵין בָּהֶם** – בחתיכות הנופלות מהם **מִשּׁוּם גָּזֵל. מְפַקְּחֵי אִילָנוֹת וּמְפַקְּחֵי גְּפָנִים** – קוצצי ענפים מן האילנות או מן הגפנים כשיש מהם יותר מדאי, **וּמְנַקְּפֵי חִיגֵּי** – מלקטי קוצים הגדלים בין הזרעים, **וּמְנַכְּשֵׁי זְרָעִים** – מוציאי הירקות הגדלים בין הזרעים, **וְעוֹדְרֵי יָרָקוֹת** – שעוקרים מקצת מן הירקות בזמן שגדלים בצפיפות יותר מדאי,

כל אלו **בִּזְמַן שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶם יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם גָּזֵל**, ובזמן שאין **בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן, חֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשׁוּת** – מין עשב שמטילין אותו בשכר, והוא גדל על הגדרות או סמוך להם, **וַחֲזִיז** – שחת של תבואה, שגוזזין חיטין ושעורין בעודן ירק למאכל בהמה וחוזר וצומח, **אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם גָּזֵל**, לפי שסתם בני אדם אין מקפידים עליהם, אבל **בְּאַתְרָא** – במקום **דְּקַפְּדֵי, יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם גָּזֵל.**

אָמַר רָבִינָא, וְהָא – העיר **מְחַסְיָא, אַתְרָא דְּקַפְּדֵי הוּא**, לפי שיש להם הרבה בהמות וצריכין למרעה טוב.

הדרן עלך הגוזל בתרא וסליקא לה מסכת בבא קמא